

Marking Scheme

SUMMATIVE ASSESSMENT - I (2014-15) Sanskrit (Class - X)

General Instructions:

1. The Marking Scheme provides general guidelines to reduce subjectivity and maintain uniformity. The answers given in the marking scheme are the best suggested answers.
2. Marking be done as per the instructions provided in the marking scheme. (It should not be done according to one's own interpretation or any other consideration).
3. Alternative methods be accepted. Proportional marks be awarded.
4. If a question is attempted twice and the candidate has not crossed any answer, only first attempt be evaluated and 'EXTRA' be written with the second attempt.
5. In case where no answers are given or answers are found wrong in this Marking Scheme, correct answers may be found and used for valuation purpose.

खण्ड : 'क'

अपठित-अवबोधनम् - (10 अङ्काः)

1	<p>I. (i) स्वदेशम् (ii) स्वनीडेषु</p> <p>II. (i) सर्वेषाम् अनुरागः स्वजन्मस्थानं प्रति स्वमातृभूमिं प्रति च भवति । (ii) पशवः सर्वं दिनं बहिः भ्रमित्वा सायंकाले स्वकीयं स्थानं प्रत्यागच्छन्ति ।</p> <p>III. (i) (ब) अस्ति (ii) (अ) अनुरागः (iii) (स) स्वीयेषु (iv) (ब) पक्षिभ्यः</p> <p>IV. स्वदेशं प्रतिप्रेम / जन्मस्थानं प्रति प्रेम अथवा अन्यः कोऽपि समुचितः शीर्षकः ।</p>	10
---	---	----

खण्डः 'ख'

रचनात्मक-कार्यम् - (15 अङ्काः)

2	(i) प्राप्तम् (ii) करोषि (iii) न्यूना (iv) अङ्काः (v) अभिरुचिः (vi) विधाध्ययनाय (vii) क्रीडाक्षेत्रे (viii) भविष्यसि (ix) श्रेष्ठाः (x) नमः	5
3	छात्राः स्वबुद्ध्या पञ्च वाक्यानाम् निर्माणं करिष्यन्ति । तथ्यकृते एकः अङ्कः शुद्धभाषायै च एकः अङ्कः प्रदेयः ।	10
	अथवा	
	एकः अङ्कः शुद्धभाषायै एकः अङ्कः तथ्याय एवं प्रत्येकं शुद्धवाक्याय अङ्कद्वयं दातव्यम् ।	10
	खण्डः 'ग' अनुप्रयुक्त व्याकरणम् - (30 अङ्काः)	
4	(i) देव + ऋषिः (ii) कवीन्द्रः (iii) किंकुलेन (iv) तत् + शत्रुः (v) सामवेदोऽस्मि	5

5	(i) (स) न ऋतम् (ii) (अ) कुन्त्याः सुताः (iii) (ब) चतुर्णां युगानां समाहारः (iv) (अ) त्रयाणां पथां समाहारः (v) (ब) शीतलम् सलिलम् (vi) (द) भोज्याः पदार्थाः	6	
6	(i) कर्मयोग+इन् (ii) लीला+मतुप् (iii) हार्दिकम् (iv) त्रोटनीयानि (v) हन्+तव्यत्	5	
7	(i) पुरा (iii) विना	(ii) अपि (iv) इव (v) अधुना	5
8	(i) दृश्यते (iii) खगान् (v) कवितया	(ii) मया (iv) लेखः	5
9	(i) पञ्च (ii) पादोनषड् (iii) सपादषड् (iv) सार्धसप्त	4	

खण्ड : 'घ'
पठित-अवबोधनम् - 35 अङ्काः

10	<p>I. (i) मदोद्धताः (ii) यूथपतेः</p> <p>II. भो! किमिदम् उच्यते?</p> <p>III. (i) (ब) कपिभ्यः (ii) (ब) वयम्</p>		5
11	<p>I. (i) उपादेयम् (ii) अकार्यम्</p> <p>II. यः अधिगततत्त्वः शिष्यहितायोद्यतः ।</p> <p>III. (i) (अ) अकार्यम् (ii) (द) सततम्</p>		5
12	<p>I (i) वानरैः/ कपिभिः (ii) घोटकाः / अश्वाः</p> <p>II कपीनां मेदसा अश्वानां वह्नि-दाह-समुद्भवः दोषः नाशम् अभ्येति ।</p> <p>III (i) (द) सपदि (ii) (स) कपिभ्यः</p>		5
13	<p>I. (i) मूर्खता (ii) लाभदायकं (iii) कुर्वन्ति (iv) मृत्युपर्यन्तं</p> <p>II. (v) कोशः (vi) व्ययं (vii) वर्धते (viii) सञ्चयं</p>		4
14	<p>(1) अयम् (2) कः</p>		4

	(3) विद्यते (4) सञ्चयात्	
15	(i) कीदृशौ? (ii) कस्य? (iii) किं ?/कः (iv) कस्मात्?	4
16	(i) (v) मेषस्यसूपकाराणां मध्ये कलहः भवति स्म । (ii) (i) तं कलहम् अवेक्ष्ययूथपतिः अवदत् । (iii) (vi) भोः ! एतत् राजभवनं त्यजत । (iv) (ii) वानराः प्रहस्य अवदन् । (v) (vii) भोः किमिदम् उच्यते ? (vi) (iii) न वयं स्वर्गसमानोपभोगान् त्यक्ष्यामः । (vii) (iv) वयं वनं गत्वा कटुरूक्षफलानि न खादिष्यामः । (viii) (viii) वानरयूथपतिः वनं गतः ।	4
17	(i) (अ) अश्वशालां (ii) (स) प्राप्नोति (iii) (स) पाकशालाम् (iv) (स) तिरस्कृताः	4